

mengívola per a les persones (cf. *panesc*), «Diario de Ibiza», 5-II-1964. *Fornell* [1380; *Somni* de BMetge], «hornillo», eiv. (PzCabr.), emp. 'pila de carbó' (*Cost.-Manc.* I, 133).

Fornier [fi segle XIII, Llull, veg. supra els textos de Llull i del ban de 1372], per a la distinció sinonímica amb *flequer*, V. el que hem dit a *FLECA*; «que tots *forners* o altre que per ells, o en nom d'ells, usará del dit ofici, e encara tot flaqer o --- qui volrà pastar pa --- haje a pendre --- del forment de la dita ciutat», ban barceloní (sèrie dels de 1380-90, a l'Arx. Mun. Bna., fº 111); «ell mostra bé que no és exit d'ell, segons les sues obres, que ans és bé fill de un *fornier*; e com ho volrà saber per manifesta experiència, yo lo y faré veure», JoMartorell (Ag. I, 355); «f.: clibanarius, furnarius; artocopus; *fornera*: artopta», OPou (*TbPu.*, 161, 163); «Daniel o 'l *fornier* de les monges», Noller (*Croquis al N.*, 101). En el P. Val. és un feixinaire: «llenyataire que, corrent pels serrats, porta llenya d'arbut per als forns»: tant a Ontinyent com a Xeraco, a Llocnou de St. Jeroni i a Finestrat em serveixo d'un d'aquests «forners» (molt pràctics de tot el terme) com a informadors (1962); i al mateix ofici deu fer referència el NL *Alt del Fornier*, nom del turó trifini entre Agullent, Benissoda i Agres (3º 09' x 39º 48') (a Finestrat carregaven aqueixa llenya en el Carregador de l'Avenc). *Fornera*; *forneret*; *forneria*. *Fornet*. *Fornil*.

+*Forniller* al Pla d'Urgell sembla haver designat el mateix que *fornier* en el P. Val.: «si algun *forniller* o pastor entrarà en les dites heretats, de la festa de Cinquagèsima, en tro a la festa de *Omnium Sanctorum*, que sia tengut de pagar cinc sols», doc. de Fuliola a. 1385 (*BABL* XII, 150); cf. cast. *hornija* «furnaria ligna» (*DCEC* II, 959b17) amb el seu derivat *hornijero*, que provenen de *FURNILIA* plural neutre d'un adjectiu *FURNILIS*. *Fornillar*. *Fórnol* (?).

Enfornar [Lacav. «e. (alguna cosa) *ficar-la* dins de un forn»; *pala de enfornar*]; «jo só sa mare y si me li dongués mal tracte --- fóra capassa d'*enfornar-li* les estidores dins dels ulls», EmVilanova (*Plorant i Ri.*, 121.2); «a pesar d'èsser ja nit, en lo casal de la Plana poc hi dormia tothom; y no és pas que trasbalçassen lo blat, *enfornassen* lo pa, o 'l mal de ventre del euga fes anar en doyna als moços», «ho volia tot --- cercar a sa mare; *enfornar* los pans de les monges; ballar ab la mestressa ---», Pons i Mass. (*Trascant p. l. S.*, 8, 39). *Enfornaire* pall. «*enfornaires*, guixaires i calciners, els qui es dediquen a fer forns de guix i de calç» en el *Flamicell*, Violant, *BCEC* XLVII, 15; veg. el lèxic de llur ofici, recollit per ell al mateix a continuació. *Enfornada*; *enfornador*, -*adora*, *enfornament*; *desenfornar*, *desenfornador*, -*ada*, -*ament*.

B) *Fornicar* [Llull], pres del ll. *fornicare* 'tenir comerç carnal amb prostituta' derivat del ll. *FORNIX*, -ICIS 'volta (sovint subterrània), túnel', 'roca foradada', que sembla derivar del mateix radical que *FURNUS* i *FORNAX* 'fornal' (perquè els forns de calç se solen construir en forma de volta); després pren el sentit de 'bordell', per la forma dels llocs on romanien les prostitutes; *fornicació* [*Homilies*]: «del cor ixen totes les

obres que són feites --- del cor ixen males cogitacions, homicidis, adulteris, *fornicacions*, monzonges, perjuris, cobeezes, avarezes e tots los mals del món», fº 4v22; «honraràs ton pare e ta mare; no faràs homey; no faràs *fornicació*; no emblaràs, no faràs fals testimoní ---», Llull (*Blang.*, *NCL* I, 207.7); *fornicador* [segle XIII]: «si un frare apeyla altre frare ladre o borderler o *fornicador* o mesel ---», reglament dels Templers (MiretS, *TempIH*, p. 547); *fornicadriu*; *fornicaire*; *fornicament*; *fornicari*; *fornicie*. *Forniquejador* (-*cagedor*, *DAG.*).

Fornícula, terme nou introduït per Ruyra, que el defineix «armari de paret, pastera; cast. *bornacina*», *La Parada* (1919), 201 (*O. C.*, 379b); no havia estat usat ni registrat mai fins aleshores (manca *DOrt.*), acceptat per *DFa*. «buit que es deixa en el gruix d'una paret per a col·locar-hi una estàtua, un altar, etc.»; derivat diminutiu savi del ll. *fornix*, estrany al llatí clàssic,¹ però de formació paral·lela al cast. *bornacina* [*capillas bornacinas*, 1504; després c. 1770, Terreros] i a l'aran. *hornèra* [*<-ELLA*] 'fornícula en la paret d'una cabana de pastor'.

C) *Fornal* f. [*S. XIII*], 'fogar dels ferrers', surt per consonantització de la -u² de l'originari **fornau* provinent del ll. *FORNAX*, -ACIS f., id., d'on provenen també oc. ant. *fornatz*, fr. *fournaise* (> angl. *fournaise*), it. *fornace*, cast. ant. *fornaz* f. [princ. *S. XIII*; més tard *hornaza*, fi *S. xv*], port. *fornaça*, mossàr. *fournâz* «fornax» (*RMa.*; en una escr. aràbiga de Granada; avui encara en parlars del Marroc;³ veg. *DCEC* II, 950b).

«A la *fornal* on fan lo vidre e al *forn* on coen lo pa», Llull (*Doctr. Pu.*, 281); «un hom anà a un rey, e dix que él era alquimista --- a la fi: que lo hom fugí ab gran còpia de aur que'l rey li havia comanat per tal que'l muntiplicàs; car cuydave's que --- hagués virtut per la qual l'aur muntiplicàs en la *fornal*», «enaxí com lo ferre en la *fornal* està ignit ---», Llull (*Merav.*, *NCL* II, 83; iv, 285); «l'àngel de Déu devalà a tres enfants en la *fornal*», *VidesR*, fº 213v2 (trad. *fornacis*, 653) i cinc exemples més en les *VidesR* (tots ells femenins, veg. *Gloss.*, p. 139); «Romerics --- la *fornal* hon sent Johan evangelista fo més en la tina del oli per bolir» a. 1383 (*BABL* VIII, 46); «dels infans qui ixiren sens mal de la *fornal* de Babilònia», Eiximenis (*Dones*, § 216, fº 153r1 A=150r2 I); «no ha tant foguejant brasa en la *fornal* que, posada de fora, no perda queucom de sa calor o de sa color, ne ha al món hom, per bo que sia, qui persever ab mals hòmens, que no perda de sa constància e de sa fama», «cremava-li la lengua, axí com si fos carbó viu en la *fornal*», Eiximenis (*Terç*, 128v, 366).

Gènere no menys clar en l'*InuLC*: «I *fornal* de coura» en l'any 1370, i 6 exemples més, dels quals el context mostra gènere femení clar en els de 1410, 1411, 1421 i 1452; *fornal* amb context també clarament femení en el *Corbatxo* (*BDLC* XVII, 20) i en el *Llibre de Daniel* (p. p. MiretS, v. 246); «lo foc prove lo aur, e la misèria los hòmens forts; la *fornal* prova los vexells del oller», Ant. Canals (*Providència*, *NCL*, 115); «del argent: l'argenter lo pren, e pose'l en la